

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

одне з найбільш важливих його напрямків.

Акцентується на необхідності проводити розмежування між менеджментом як наука і як практика, незалежно від спостережуваної в останні роки інтеграції між ними, і на висуненні тези про "нову парадигму менеджменту".

Ключові слова: підприємств, управління, корпоративний менеджмент

РЕЗЮМЕ

Утверждение сравнительно нового сословия в обществе – а именно сословия предпринимателей, доказывает необходимость обладания знаниями относительно сущности и особенностей современных методов управления многообразием хозяйственных структур в экономике.

Настоящая статья является попыткой охватить основные проблемы современного менеджмента и охарактеризовать особенности корпоративного менеджмента как одно из наиболее важных его направлений.

Акцентируется на необходимости проводить разграничение между менеджментом как наука и как практика, независимо от наблюдаемой в последние годы интеграции между ними, и на выдвигении тезиса о „новой парадигме менеджмента“.

Ключевые слова: предприниматель, управление, корпоративный менеджмент

SUMMARY

The establishment of a relatively new class in society - that of entrepreneurs proved the need of possessing knowledge about the nature and characteristics of advanced instruments for managing the diversity of business structures in the economy.

This article makes an attempt to comprise the fundamental problems of contemporary management and to characterize the corporate management features as one of its most important aspects.

Emphasis is made on the need to distinguish between management as a science and as a practice, whatever integration occurred between them in recent years and the idea of “new management paradigm”.

Keywords: entrepreneur, management, corporate management

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ ФОРМИ ПРАЦІ: ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

Дмитриченко Л.А., к.е.н., доцент. Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського¹

Актуальність теми дослідження. В системі чинників розвитку суспільної форми праці провідне місце посідають процеси інтеграції економічних суб'єктів. Інтеграція – є одною з найвагоміших закономірностей розвитку світової економіки в цілому й національних економік країн світу. Розвиток інтеграційних процесів в сучасній економіці об'єктивно обумовлений самим розвитком продуктивних сил на підґрунті знову ж таки об'єктивного процесу подальшого посилення суспільного поділу праці. Саме суспільний поділ праці поглиблює процеси концентрації, спеціалізації й кооперування праці, чим посилює взаємозалежність економічних суб'єктів, підвищує ступінь усупільнення праці й виробництва, що й обумовлює актуальність і практичну значущість дослідження інтеграційних процесів як чинника розвитку суспільної форми праці.

Аналіз останніх публікацій. Актуальність названої проблеми, її складність і широкий діапазон аспектів дослідження обумовлюють науковий інтерес широкого кола вчених, у творах яких аналізуються інтеграційні процеси та процеси розвитку суспільної форми праці.

Так, методологічні засади інтеграції економічних суб'єктів на сучасному етапі досліджує Косінок О. М. [1].

Інтеграційні процеси у зв'язку з розвитком корпоративного сектору економіки аналізує група вчених Донецького національного університету – Л.І.Дмитриченко, А.М.Хімченко, М.О.Кужелев, М.П.Калініченко [2-3].

Аналіз чинників доцільності та ефективності інтеграції господарюючих суб'єктів здійснює колектив уманських вчених під керівництвом О.О. Непочатенко [4].

Прояви видів втрати зиску в інтегрованих підприємствах виявляє й систематизує І.С. Гостєва, представник вчених Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля [5].

Проблеми самоорганізації злиття та поглинання, механізми, умови, наслідки й потенціал цих процесів аналізують представники київської наукової школи В.М.Марченко та С.М.Іщенко [6-7].

Представник харківської наукової школи В.М. Горбатов розглядає питання конкурентоспроможності та циклів розвитку інтегрованих структур бізнесу [8].

Найбільш поширеним аспектом дослідження інтеграційних процесів є аспект інтеграції в АПК. Коло вчених, хто працює у даному напрямку вельми широке, як широким є й діапазон проблем інтеграційних процесів в АПК, що досліджуються рівні різних галузей і форм власності [9-13].

Виділення невирішених проблем і ціль дослідження. Не дивлячись на широкий спектр дослідження інтеграційних процесів, питання інтеграції як чинника розвитку суспільної форми праці не аналізується зовсім, що, на наш погляд, є недоліком методологічного дослідження як самого процесу інтеграції, так і суспільної форми праці. Отже цілком даної наукової статті є методологічне обґрунтування сутності інтеграційних процесів як чинника розвитку суспільної форми праці.

Викладення основного матеріалу. Для усвідомлення інтеграційних процесів в економіці як чинника розвитку суспільної форми праці, скористаємося визначенням поняття «інтеграція» у економічних словниках та енциклопедіях. (Зауважимо, що визначення цього поняття у філософських словниках відсутне.)

У відомому словнику іншомовних слів інтеграція визначається наступним чином: «інтеграція [< лат. *integratio* – відновлення, поповнення < *integer* – цілий] – 1) об'єднання в ціле окремих частин або елементів; 2) процес розширення економічного і виробничого співробітництва, об'єднання національних господарств двох і більше держав [14, с. 474].

Автори першої національної економічної енциклопедії визначають інтеграцію як «поступове зближення та об'єднання економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії (взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозбагачення та ін.) [15, с.668]

Теоретично інтеграційні процеси обумовлені розвитком суспільного поділу праці, що в свою чергу обумовлює розвиток суспільного характеру праці, розвиток її суспільної форми, кооперацію праці в масштабах всієї національної економіки й навіть у масштабах всього суспільства. Інтеграційні процеси призводять до переплетіння, взаємопроникнення й зрощуваності економічних суб'єктів інтегрованих структур. На рівні національних економік – до зрощуваності державно-корпоративних капіталів і власності. На міжнародному рівні – до переплетіння й зрощуваності міжнародних монополій інтегрованих країн та до формування наднаціональних органів в єдиний механізм. І хоча транснаціональні корпорації й наднаціональні організації – факт сьогодення, до так званого ідеального стану інтеграційних процесів ще вельми далеко навіть якщо йдеться про національну економіку будь-якої країни. Але процес усупільнення праці на національному рівні, і на рівні світової економіки відбувається. І підтвердження тому – формування й розвиток національних і наднаціональних інтегрованих економічних структур, наприклад, корпорацій, промислово-фінансових груп, агропромислових підприємств тощо.

Інтеграційні процеси у сфері продуктивних сил і у системі господарського механізму є наслідком інтернаціоналізації виробничих відносин. Інтернаціоналізація господарського механізму зближує й об'єднує національні форми і методи державного впливу на економічні процеси, державного регулювання економіки, обумовлює виникнення наднаціональних організацій. Посилення інтеграційних

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

процесів і формування наднаціональних органів управління вельми переконливо доводить факт існування Європейського Союзу.

Необхідно зауважити, що хоча інтернаціоналізація господарських зв'язків на міжнародному рівні почалася наприкінці XVIII століття, економічна інтеграція виникла лише наприкінці XX століття. Це означає, що інтеграційні процеси відповідають певному рівню розвитку продуктивних сил, певною рівню розвитку інтернаціоналізації господарських зв'язків, коли взаємини між національними економіками стануть такими стабільними й міцними, що поступово починається процес формування інтернаціонального відтворення на всіх стадіях суспільного виробництва (у безпосередньому виробництві, в сфері обміну, розподілу і споживання). Той факт, що економічна інтеграція досягла вищого розвитку саме у країнах Західної Європи свідчить про ідентичність структур цих країн, про приблизно однаковий рівень розвитку продуктивних сил. Причому інтеграційний процес не був і не одноразовим актом. Договір про створення ЄС було укладено ще у 1957 році, а його реалізація продовжувалася з 1958 по 1970 роки й продовжується дотепер, набуваючи нових форм і нових країн. До речі, спочатку шість країн Західної Європи (ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Голландія і Люксембург) створили єдиний митний союз. У 1980 році – єдиний економічний і валютний союз, а далі – єдиний політичний і військовий союз. Пізніше до ЄС приєдналися й інші країни, і процес узгодження повного спектру взаємовідносин між країнами – членами ЄС продовжується дотепер, про що свідчать факти сьогодення. Проте, суперечності й проблеми розвитку відносин в рамках ЄС – це предмет іншого дослідження.

Отже висновок щодо інтеграційного процесу як чинника розвитку суспільної форми праці є об'єктивно обґрунтованим. На наш погляд, міцним методологічним підґрунтям для такого висновку є наступне:

1. Інтеграція – системний процес поєднання (об'єднання в єдине ціле) окремих диференційованих елементів. Це приводить до появи якісно нових, більш потужних можливостей нового утворення, нової економічної одиниці, а також до зміни якості елементів, утворюючих цю систему. Виникає ефект позитивної синергії.

Багато з дослідників інтеграції як процесу формування певної цілісності наголошують на тому, що інтеграція – процес, який характеризується не тільки становленням цілісної системи, не тільки мірою взаємозв'язків елементів цієї системи, але й зміною властивостей кожного з елементів новоутвореної системи.

У зв'язку з цим доцільно зауважити, що розвиток суспільної форми праці знаходить свій прояв у поширенні процесу соціалізації економічних відносин в ринковій економіці.

2. В рамках нової інтегрованої структури нової якості набуває механізм розподілу обов'язків, механізм управління й механізм контролю за виробництвом, розподілом суспільного продукту, обміном і споживанням.

3. Будучи наслідком суспільного поділу праці, інтеграція, в свою чергу, обумовлює подальший його (суспільного поділу праці) розвиток. До того ж, суспільний поділ праці обумовлює підвищення її (праці) продуктивності, зростання обсягів кінцевого продукту, доходів суспільства, прибутків економічних суб'єктів, добробуту громадян країни.

4. На сучасному етапі розвитку світової економіки рух більшої частки (понад 50%) світового ВВП (по ланцюгу доданої вартості) та його реалізація здійснюється не в структурі ринкових, а в структурі інтеграційних зв'язків. Теорія й практика розвитку інтеграційних процесів доводять, що така тенденція обумовлена позитивним впливом інтеграції на ефективність господарського механізму, на поліпшення фінансового стану економічних суб'єктів, підвищення конкурентоспроможності компаній та їх інвестиційної привабливості.

Необхідно наголосити на тому, що наше розуміння процесів усупільнення праці й розвитку її суспільної форми, процесів інтеграції не обмежується лише взаємозалежністю економічних суб'єктів як таких. Якщо саме таким чином розуміти інтеграційний процес та процес усупільнення праці, то можна зробити висновок, що з самого початку зародження товарного виробництва вже відбулися процеси усупільнення праці. З одного боку, суспільний поділ праці передбачає у певному розумінні формування інтеграційних процесів і таким чином початковий рівень (так званий нульовий цикл) усупільнення праці. Проте, як відомо, суспільний поділ праці сам по собі не є причиною товарного характеру обміну продуктами виробництва. Суспільний поділ праці обумовлює виокремлення економічних суб'єктів на засадах приватної власності. Отже одержаний продукт, а також прибуток привласнюється приватними власниками підприємств. В такому випадку в «суспільній скрині» осідає незначна частка додаткового продукту суспільства. (Вона, як відомо, визначається головним чином існуючими нормами оподаткування.) За таких умов неможливо вести річ щодо усупільнення праці й розвитку її (праці) суспільної форми.

З іншого боку, коли йдеться про високий рівень розвитку продуктивних сил в світовій економіці та в національних економіках окремих країн світу, мається на увазі не лише взаємна залежність і кооперування праці окремих економічних суб'єктів. Мається на увазі й інша сторона усупільнення праці: все більша частка суспільного продукту концентрується в суспільних фондах накопичення й споживання; здійснюється вирівнювання рівнів економічного розвитку різних регіонів окремих країн та різних регіонів світу; якісно змінюється характер і форми участі громадян в управлінні підприємствами; удосконалюються самі форми управління, планування, економічного стимулювання, а також форми суспільного контролю за виробництвом, розподілом, обміном і споживанням. Даний аспект дослідження процесу розвитку суспільної форми праці заслуговує на окреме детальне дослідження.

Висновки:

1. Інтеграційні процеси в економіці відбуваються на підґрунті поширення суспільного поділу праці і протікають як на рівні національних країн, так і на міжнародному рівні.

Щодо національних економік, то інтеграція здійснюється у напрямку формування інтеграційних структур головним чином по технологічному принципу і в напрямку розвитку корпорацій та формування агропромислових комплексів.

Щодо міжнародного рівня, то інтеграція проявляється у напрямках формування транснаціональних структур і наднаціональних органів управління.

2. Інтеграційні процеси охоплюють всі сфери суспільного відтворення: власно виробництво, обмін, розподіл і споживання. Оскільки в усіх сферах відтворення інтегрується насамперед праця, можна з упевненістю вести річ про інтеграцію як чинник усупільнення праці й як чинник розвитку її суспільної форми.

3. Підтвердженням об'єктивності такого висновку є інтернаціоналізація власності і капіталу; функціонування єдиної валютної системи; формування інтернаціональної вартості й цін товарів; вирівнювання заробітної плати, інтенсивності праці й тривалості робочого дня; вирівнювання норм прибутку; створення єдиного ринку робочої сили, єдиного ринку капіталів; соціалізація ринкових відносин тощо.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Косіюк О. М. Теоретичні і практичні аспекти інтеграції організацій у ринковій економіці / О. М. Косіюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3, Т. 3. – С. 41-48.
2. Корпоративні відносини: методологія дослідження та механізми функціонування: Монографія / Дмитриченко Л.І., Хімченко А.М., Кужелев М.О., Калініченко М.П. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 160 с.
3. Корпорация в системе общественного производства: Монография / Дмитриченко Л.И., Дмитриченко Л.А., Химченко А.Н., Чунихина Т.С. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2010. – 184 с.
4. Аспекти соціально-економічного розвитку транзитивної економіки: [колективна монографія] / За ред. О.О. Непочатенко. – Умань: Видавець «Сочинський», 2011.
5. Гостева І.С. Прояви видів втрати зиску в інтегрованих підприємствах / І.С. Гостева // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В.Дала. – 2008. – № 4 (122). – С. 53-59.
6. Марченко В.М. Самоорганізація злиття та поглинання: умови та потенціал: Монографія / В. М. Марченко. – К.: НУХТ, 2011. – 357 с.
7. Ищенко С.М. Слияния и поглощение компаний: оценка эффекта синергии / С.М. Ищенко. – К.: Науковий світ, 2007. – 95 с.
8. Горбатов В. М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса / В. М. Горбатов. – Х.: ИНЖЕК, 2006. – 592 с. – Библиогр.: с. 420-444.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

9. Клебанова Т.С. Моделі функціонування та розвитку підприємств агропромислового комплексу: Монографія / Клебанова Т. С., Ніколаєв І. В., Хайлук С. О. – Х. : ФОП Лібуркіна Л.М.; ВД «ІНЖЕК», 2010. – 232 с.
10. Нестерчук Ю.О. Реструктуризація національного АПК та формування нових інтеграційних взаємодій у ньому [Текст] / Ю. О. Нестерчук // Інноваційна економіка. – 2010. – № 5. – С. 135-140.
11. Рыночная интеграция в агропродовольственном секторе: тенденции, проблемы, государственное регулирование [Текст] / Ответ. ред. А.В. Петриков. – М. : ВИАПИ им. А.А. Никонова: «Энциклопедия российских деревень», 2010. – 497 с.
12. Скопенко Н.С. Формування та розвиток інтегрованих об'єднань в АПК України: [монографія] / Н.С. Скопенко. – К. : НУХТ. – 2012. – 266 с.
13. Сичевський М.П. Структуризація власності в агропродовольчому секторі економіки України / М.П. Сичевський, В.М. Марченко // Вісник аграрної науки [Науково-теоретичний журнал Національної академії аграрних наук України]. – 2012. – № 3. – С. 66-69.
14. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень /Уклад. Л.О.Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
15. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / За ред. док. екон. наук, проф. С.В.Мочерного. – К.: Видавн. центр «Академія», 2000. – 864 с.

РЕЗЮМЕ

У статті досліджено методологічний аспект інтеграційних процесів як чинника розвитку суспільної форми праці.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційний процес, концентрація й централізація капіталу, суспільна форма праці.

РЕЗЮМЕ

В статье исследован методологический аспект интеграционных процессов как фактора развития общественной формы труда.

Ключевые слова: интеграция, интеграционный процесс, концентрация и централизация капитала, общественная форма труда.

SUMMARY

In article research the methodological aspect of integration process as factor of development of social form labour.

Keywords: integration, integration process, concentration and centralization of capital, social form labour.

ВЫБОР НАПРАВЛЕНИЯ ДЛЯ ПЕРЕДАЧИ БИЗНЕС-ФУНКЦИЙ НА МЕЖДУНАРОДНЫЙ АУТСОРСИНГ: ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УКРАИНСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Дугинец А.В. к.э.н., доц. каф. международной экономики ГВУЗ «ПГАСА» (г. Днепрпетровск)¹

Постановка проблемы. В современных условиях глобализации и интернационализации производственной и хозяйственной деятельности рыночные силы, а также давление со стороны конкурентов, заставляют многие компании - банки, страховые и инвестиционные организации, промышленные предприятия - рассматривать международный аутсорсинг бизнес-процессов как один из важных конкурентообразующих факторов. Аутсорсинг позволяет с максимальной эффективностью использовать сильные стороны участников международных экономических отношений, достигать необходимые конкурентные преимущества за счет возможности каждой из сторон выполнять те функции, в которых она наиболее преуспевает, а также решать стратегически важные задачи. Благодаря аутсорсингу предприятия имеют возможность получить более дешевое обслуживание непрофильных направлений деятельности и высокое качество производимых работ, высококвалифицированное обслуживание профильных направлений. Крупные предприятия получают дополнительную экономию за счет масштаба производства.

Сегодня, невозможно представить развитие мировой экономики без использования аутсорсинга. Практически ни одна крупная американская или европейская корпорация не тратит время и финансовые средства на непрофильные функции, передавая их на аутсорсинг поставщикам из своей страны, или из других стран. Такое поведение на рынке позволяет не только снизить свои издержки, добиться высокого качества выполненных работ за счет высокой квалификации сотрудников поставщика услуг аутсорсинга, но также высвободить значительную часть денежных средств и трудовых ресурсов, которые можно направить на решение сложных, стратегических задач, позволяющих достичь существенных конкурентных преимуществ. Уже сегодня можно утверждать, что в будущем будут успешно функционировать именно те участники рынка, которые сейчас передают большую часть внутренних процессов на аутсорсинг.

Между тем следует отметить, что помимо очевидных преимуществ аутсорсинг сопряжен с рядом рисков. Эти риски могут быть связаны как с выбором поставщика услуг, процессом подготовки контракта на аутсорсинг, осуществлением работ по сделке, так и с такими независимыми от заказчика факторами, как степень поддержки со стороны правительства страны, куда планируется передача бизнес-функций на аутсорсинг, степени информатизации этой страны, резервов рабочей силы аутсорсера, и уровня ее квалификации, политической и экономической стабильности и т.д. Таким образом рассмотрение странового риска в контексте развития международных аутсорсинговых отношений является весьма актуальным. Особенно это важно для определения перспектив функционирования украинских предприятий на международном рынке аутсорсинговых услуг.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблема эффективности внедрения аутсорсинга бизнес-процессов как одного из конкурентообразующих факторов исследована в отечественной литературе весьма незначительно. Большая часть работ посвящена изучению вопросов внедрения аутсорсинга на предприятиях конкретных отраслей и носит информационно-публицистический характер. Аспекты взаимодействия компаний на основе аутсорсинга бизнес-процессов в зарубежной литературе рассматривают такие авторы, как: А. Аксенов, Б. Аникин, Р.Аалдерс, Ж-Л Бравар, Г. Ван Дер Хайден, П. Готтшалк, Я. Гувара, Р. Браун, К. Дрейфус, С. Календжян, Н. Карр, Л. Кохен, Я. Марриотт, Р.Морган, Р. Нолан, С. Нотардонато, Р. Остин, Х. Солли-Сетер, Э. Спарроу, К. Торнбом, Ф. Ридцер, К. Халле, Х. Хантли, Я. Харрис, Д. Черемисин, А. Янг и др. Но несмотря на довольно большое количество публикаций по теме аутсорсинга, в основном они носят разрозненный характер, и не дают общего видения ситуации на мировых рынках аутсорсинга бизнес-процессов. Такое положение дел позволяет, применив научный подход, обобщив и систематизировав все полученные ранее результаты, разработать собственную концепцию внедрения аутсорсинга бизнес-процессов представив его в качестве предпочтительного конкурентного преимущества.

Таким образом, целью исследования является осуществление анализа особенностей процесса выбора направления для передачи бизнес-функций на международный аутсорсинг и в этом контексте определить перспективы для украинских предприятий на этом рынке.

Изложение основного материала. Аутсорсинг бизнес-процессов ощущает на себе влияние экономической ситуации точно также, как и все остальные бизнес-процессы компании, однако и в условиях экономического кризиса предприятия должны продолжать осуществлять коммерческую деятельность и извлекать прибыль. При этом от потенциала, получаемого за счет совместной работы с поставщиками бизнес-услуг не может отказаться ни одна современная компания, поскольку повышение эффективности, вызванное внедрением в работу технологических новинок, а также знанием и опытом профессионалов является важным составляющим успеха бизнеса. Сегодня многие компании управляют своими сделками на аутсорсинг недостаточно эффективно, не принимая во внимание изменения и сложные проблемы, которые подбрасывает рынок. Однако также много руководителей, которые используют услуги сторонних организаций не только для того, чтобы «залатать дыры» в работе собственных финансовых, юридических и других подразделений, но и для того, чтобы оказывать серьезное и глубокое стратегическое воздействие на собственный бизнес, а такое поведение является наиболее